

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Львівський національний університет імені Івана Франка
Факультет філософії
Кафедра психології

Затверджено

На засіданні кафедри психології
факультету філософії
Львівського національного університету імені
Івана Франка
(протокол № 11 від 27 січня 2025 року)

Завідувач кафедри _____
проф. Грабовська С.Л.

Силабус з навчальної дисципліни

«Геронтопсихологія»,

що викладається в межах ОПП «Психологія»

другого (магістерського) рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 053 «Психологія»

Львів 2024-2025 н. р.

Назва дисципліни	Геронтопсихологія
Адреса викладання дисципліни	Лекції: Львів, вул. Коперника, 3, авд. 212 Семінарсько-практичні: Львів, вул. Коперника, 3, авд. 212
Факультет та кафедра, за якою закріплена дисципліна	Філософський факультет, кафедра психології
Галузь знань, шифр та назва спеціальності	05 Соціальні та поведінкові науки 053 Психологія
Викладачі курсу	Лекції: Партико Тетяна Борисівна, кандидат психологічних наук, доцент, професор кафедри психології Семінарсько-практичні: Ганущак Руслан Іванович, асистент кафедри психології
Контактна інформація викладачів	tetyana.partyko@lnu.edu.ua https://filos.lnu.edu.ua/department/psyholohiji вкладка співробітники (Партико Т.Б.) ruslan.hanushchak@lnu.edu.ua https://filos.lnu.edu.ua/department/psyholohiji вкладка співробітники (Ганущак Р.І.)
Консультації з питань навчання по дисципліні відбуваються	П'ятниця: чисельник 16:30-17:30 знаменник 18.00-19.00 м. Львів, вул. Коперника, 3 кафедра психології
Сторінка курсу	https://filos.lnu.edu.ua/academics/master/spetsialnist-psykholohiia-053
Інформація про дисципліну	Курс розроблено таким чином, щоб надати учасникам необхідні знання, обов'язкові для того, щоб ознайомити студентів із закономірностями психічного розвитку людини в похилому віці, з пізнавальною сферою осіб похилого віку, емоційно-мотиваційними змінами, особистісним та соціокультурним розвитком у старості, завершенням життєвого шляху людини. Тому у курсі окреслено основні закономірності геронтогенезу, фактори, що зумовлюють тривалість життя людини, базові критерії старіння, теорії старіння, об'єктивні та суб'єктивні фактори динаміки пізнавальних функцій у літніх людей, фізичні, соціально-демографічні та психологічні чинники задоволеності життям у старості, проблеми соціалізації та соціально-психологічної адаптації в осіб похилого віку, помирання та смерть як психологічна проблема, які потрібні для засвоєння понятійної бази геронтопсихології.
Коротка анотація дисципліни	Дисципліна «Геронтопсихологія» є нормативною дисципліною зі спеціальності 053 Психологія для освітньо-професійної програми «Психологія» другого (магістерського) рівня вищої освіти, яка викладається в другому семестрі в обсязі 3 кредитів (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS).

Мета та цілі дисципліни	Метою вивчення нормативної дисципліни «Геронтопсихологія» є ознайомити студентів із закономірностями психічного розвитку людини в похилому віці, з пізнавальною сферою осіб похилого віку, емоційно-мотиваційними змінами, особистісним та соціокультурним розвитком у старості, завершенням життєвого шляху людини.
Література для вивчення дисципліни	<p>Основна література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Бочелюк В. Й., Черепехіна О. А.</i> Геронтопсихологія. – К.: ВД «Сварог», 2023. – 436 с. 2. <i>Гаркавенко Н. В., Собкова С. І.</i> Соціальна психологія пізньої зрілості: навчальний посібник. – Чернівці : Чернівець. нац. у-т, 2020. – 240 с. 3. <i>Горецька О.</i> Геронтопсихологія: навчальний посібник. – Харків: Видавництво Іванченка І.С., 2017. – 210 с. 4. <i>Павелків Р. В.</i> Геронтопсихологія. Медико-біологічні та соціально-психологічні аспекти старіння – К.: Центр навчальної літератури, 2020. – 476 с. https://www.yakaboo.ua/ua/gerontopsihologija-mediko-biologichni-ta-social-no-psihologichni-aspekti-starinnja.html 5. <i>Партико Т. Б.</i> Геронтопсихологія: навчально-методичний посібник. – Львів, 2012. – 136 с. 6. <i>Ушакова І. М.</i> Геронтопсихологія: підручник. – Харків: НУЦЗУ, 2014. – 236 с. <p>Додаткова література:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <i>Дзюба Т. М., Коваленко О. Г.</i> Психологія дорослості з основами геронтопсихології / Т. М. Дзюба, О. Г. Коваленко; за ред. В. Ф. Моргуна. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2013. – 172 с. 2. <i>Долинська Л.В., Співак Л.М.</i> Геронтопсихологія: Практикум. Хрестоматія: Навчальний посібник. – К.: Каравела, 2012. – 240 с. 3. <i>Кордунова Н.О.</i> Геронтопсихологія: матеріали для проведення психодіагностичного дослідження з людьми похилого віку. – Луцьк: Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2013. – 140 с. 4. <i>Помиткін Е.О., Рибалка В.В.</i> Геронтопсихологія навчання особистості похилого віку: навчальний посібник. – К.: Талком, 2020.– 184 с.
Обсяг курсу	32 години аудиторних занять. З них 16 години лекцій, 16 години семінарсько-практичних занять та 58 годин самостійної роботи.
Очікувані результати навчання	<p>Курс передбачає формування такої <i>інтегральної компетентності</i>, як здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується комплексністю та невизначеністю умов і вимог.</p> <p>Курс формує такі <i>загальні компетентності</i>, як:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ➤ Здатність проводити дослідження на відповідному рівні. ➤ Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ➤ Цінування та повага різноманітності. ➤ Здатність діяти на основі етичних міркувань. ➤ Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

	<p>У результаті вивчення курсу формуються такі <i>спеціальні компетентності</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Здатність здійснювати теоретичний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної практики. ➤ Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами практичної значущості. ➤ Здатність обирати і застосувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики практичної діяльності. ➤ Здатність здійснювати практичну діяльність (консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік. ➤ Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями. ➤ Здатність впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях. <p><i>Програмними результатами</i> навчання є:</p> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. ➤ Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів. ➤ Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки. ➤ Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості. ➤ Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях. ➤ Оцінювати ступінь складності завдань діяльності та приймати рішення про звернення за допомогою або підвищення кваліфікації. ➤ Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності. 					
Ключові слова	Старість, геронтогенез, тривалість життя, теорії старіння, життєва мудрість.					
Формат курсу	Дистанційний (лекції); очний (семінарсько-практичні).					
	Проведення лекцій, семінарсько-практичних занять, консультацій та самостійної роботи студентів для кращого розуміння тем.					
Теми	Тиж. / дата / год.-	Тема, план, короткі тези	Форма діяльності (заняття)* *лекція, самостійна, дискусія, групова робота)	Література.*** Ресурси в інтернеті	Завдання, год	Термін виконання
	1	Тема 1. Вступ до геронтопсихології Об'єкт та предмет геронтопсихології. Зв'язок з геронтологією. Коротка історія розвитку геронтології та геронтопсихології. Поняття про “пірамідаліне” та “прямо-	Лекція	1. Москаленко В. Ф., Грузєєва Т. С. Постаріння як глобальна проблема сучасності. – Режим доступу: http://www.nbuu.gov.ua/portal/Chem_Biol/Sjgz/2008_3/PH_N3_2008_15.pdf	Пошук навчальної літератури 1 год	Згідно розкладу

		<p>кутне” суспільство. Сучасна демографічна тенденція у світі. Поняття про ейджизм та геронтофобію. Основні закономірності геронтогенезу. Періодизація життя людей похилого віку. Періоди життя людей похилого віку (І. Бернсайд). Тривалість життя та фактори, що її зумовлюють. Максимальна, нормальна, середня та ймовірна тривалість життя. Поняття про старіння та старість. Базові критерії старіння (Б. Стрехлер). Різновиди старіння. Поняття про психологічний та соціальний вік. Різновиди старості. Теорії старіння.</p>		<p>2. <i>Мигдисюк Л. І.</i> Теоретико-емпіричні межі поняття ейджизму у психології // Теоретичні і прикладні проблеми психології. – 2013. – № 3(32). – С.167-173.</p> <p>3. <i>Новікова Ж. М.</i> Особливості вікової періодизації та класифікації осіб похилого віку // Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – № 6. – С. 76-77.</p> <p>4. <i>Подорожний В.</i> Старість як психологічний феномен // Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Психологічні науки. – 2017. – № 2(18). – С. 157-162.</p>		
2	<p>Тема 1. Вступ до геронтопсихології</p> <p>1. Предмет і завдання геронтопсихології. Зв'язок з геронтологією.</p> <p>2. Коротка історія розвитку геронтології та геронтопсихології.</p> <p>3. Поняття про “пірамідалне” та “прямокутне” суспільство.</p> <p>4. Соціальні установки та стереотипи стосовно людей похилого віку. Поняття ейджизму та геронтофобії.</p> <p>5. Основні закономірності геронтогенезу.</p> <p>6. Характеристика періодів життя людей похилого віку: передстаречий, старечий, післястаречий та старечий вік.</p> <p>7. Максимальна та нормальна тривалість життя людини. Середня та ймовірна тривалість життя населення. Фактори, що їх зумов-</p>	Сем.зан.	<p>1. <i>Рибалка В. В.</i> Теоретичні, методологічні та інноваційні засади сучасної геронтопсихології // Теоретичні дослідження у психології. – 2019. – Том VIII. – С. 89-113.</p> <p>2. <i>Робак В.</i> Перші психосоціальні теорії старіння (50-60-ті роки ХХ ст.) та їх роль у підготовці соціальних працівників до роботи з людьми похилого віку. Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Pippo/2011_4/Robak.htm</p> <p>3. <i>Сопко Р.</i> Теоретичні концепції старіння та їх сутність // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна</p>	<p>Підготовка до сем.зан.</p> <p>1 год</p>	Згідно розкладу	

	люють. 8. Поняття про старіння та старість. Біологічне, патологічне та психологічне старіння. 9. Біологічні, соціальні та психологічні теорії старіння.		робота. – 2012. – Вип. 24. – С. 166-169. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2012_24_54 .		
3	Тема 2. Пізнавальна сфера людей похилого віку. Зниження ефективності роботи відчуттів та сприймань. Старіння слухових та зорових відчуттів та сприймань. Зміни смакової, нюхової, тактильної, температурної, больової, вестибулярної, вібраційної чутливості. Вікові зміни сприймання часу.	Лекція	1. <i>Бурлачук Л.</i> Вікові зміни в інтелекті і працездатності у літньому віці: хто працюватиме в ХХІ столітті? – Режим доступу: http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/29765/1/%D0%91%D1%83%D1%80%D0%BB%D0%B0%D1%87%D1%83%D0%BA.pdf 2. <i>Коваль Ю.</i> Втрата пам'яті у людей похилого віку – види захворювань та їх лікування. – Режим доступу: https://euromd.com.ua/vtrata-pam-iati-y-ludei-pohilogo-viky-vidi-zahvoruvan-ta-ih-likyvannia/	Підготовка до сем.зан. 1 год	Згідно розкладу
4	Практична робота № 1 Знайомство з методичним матеріалом обстеження осіб похилого віку	Практ. зан.	3. <i>Мишаківська О. М.</i> Когнітивні розлади у похилому віці: від легкого когнітивного порушення до деменції. Режим доступу: https://neuronews.com.ua/ua/archive/2018/1/pages-28-29/kognitivni-rozladu-pohilomu-vici-vid-legkogo-kognitivnogo-porushennya-do-demenciyi 4. <i>Яремчук О. Б.</i> Пам'ять і старіння. Режим доступу: https://www.bsmu.edu.ua/blog/6958-pamyat-i-starinnya/	Підготовка та виконання практичної роботи №1 3 год	Згідно розкладу
5	Тема 2. Пізнавальна сфера людей похилого віку (продовження). Особливості уваги, пам'яті та мовлення у похилому віці. Позитивні та негативні інтелектуальні зміни в старості. Модель мудрості П. Балтеса. Об'єктивні та суб'єктивні фактори динаміки пізнавальних функцій у літніх людей.	Лекція		Підготовка до сем.зан. 3 год	Згідно розкладу
6	Тема 2. Пізнавальна сфера людей похилого віку 1. Старіння слухових відчуттів та сприймань. Форми втрати слуху: пресбіакузис і тиннітус. 2. Втрата зору в похилому віці. Пресбіопія, катаракта, глаукома. Старечий міоз. 3. Вікові зміни смако-	Сем. зан.		Підготовка до сем.зан. 2 год	Згідно розкладу

		<p>вої, нюхової, тактильної, температурної, больової, вестибулярної та вібраційної чутливості.</p> <p>4. Вікові зміни сприймання часу.</p> <p>5. Особливості уваги, пам'яті та мовлення у похилому віці.</p> <p>6. Зниження швидкості інтелектуальних операцій у старшому віці. Гіпотеза загального уповільнення. Феномен “останнього спаду” (термінального спаду).</p> <p>7. Модель мудрості П. Балтеса. Когнітивні властивості мудрості.</p> <p>8. Об'єктивні та суб'єктивні фактори динаміки пізнавальних функцій у похилому віці. Теорія невикористання.</p>				
		<p>Тиждень звітності по І МОДУЛЮ</p> <p>Тести (теми 1-2)</p>	Тести			<p>Підготовка до І модуля</p> <p>3 год</p>
	7	<p>Тема 3. Емоційно-мотиваційні зміни в період старіння. Особливості емоційності людини у старості. Стратегії емоційного старіння (М. В. Єрмолаєва). Переживання самотності літніми людьми. Фізичні, соціально-демографічні та психологічні чинники задоволеності життям у старості. Вплив фізичного здоров'я, соціального, сімейного та економічного положення на задоволеність життям. Вихід на пенсію як психотравмуючий фактор. Етапи виходу на пенсію. Зміна потреб, мотивів і ціннісних орієнтацій у старості. Характеристика потреб та мотивів на окремих етапах ста-</p>	Лекція	<p>1. <i>Краснова О. В.</i> Важкі втрати і психологічний супровід у пізньому житті // Практична психологія та соціальна робота. – 2014. – № 8. – С. 51–59.</p> <p>2. <i>Мартинюк І. А.</i> Психологічна допомога людям похилого віку, або практикум з геронтопсихології // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 1. – С. 32-38; № 2. – С. 15-17.</p> <p>3. <i>Новікова Ж. М.</i> Модель емоційно-вольової регуляції осіб похилого віку // Молодий вчений. – 2017. – №6(46) . – С. 331-335.</p> <p>4. <i>Новікова Ж. М.</i> Порівняльний аналіз</p>	<p>Підготовка до сем.зан.</p> <p>1 год</p>	Згідно розкладу

		ріння. Особливості мотиваційно-потребової сфери. Фактори розвитку мотиваційної сфери. Мотиваційні дефекти. Мотивація сімейних відносин. Типи взаємодії батьків похилого віку з дорослими дітьми. Типи поведінки бабусь (О. В. Краснова).		позитивних та негативних емоцій людей літнього віку // Соціальна психологія. – 2010. – №4(42). – С. 148-157. 5. <i>Партико Т. Б.</i> Вікові зміни психологічного благополуччя у середній та пізній дорослості // Психологія і особистість. Науковий журнал. – 2016. – №2(10). – Частина 1. – С. 83–96. 6. <i>Партико Т. Б.</i> Особливості мотивації самоставлення в осіб із різним емоційним тонутом у пізній дорослості // Психологічні перспективи. – 2016. – Вип. 27. – С. 137–149. 7. <i>Рось Л. М.</i> Психологічна допомога людям похилого віку // Міжнародний науковий форум: соціологія, психологія, педагогіка, менеджмент. – 2012. – Вип. 10. – С. 165-173.		
8	Тема 3. Емоційно-мотиваційні зміни в період старіння 1. Особливості емоційності людини у старості. Стратегії емоційного старіння. 2. Переживання самотності літніми людьми. Психологічна допомога. 3. Фізичні, соціально-демографічні та психологічні чинники задоволеності життям у старості. 4. Емоційні проблеми виходу на пенсію. 5. Зміна потреб, мотивів і ціннісних орієнтацій у старості. Мотиваційні дефекти. 6. Мотивація сімейних відносин: подружні стосунки, стосунки з дітьми та онуками, з братами/сестрами. 7. Типи взаємодії батьків похилого віку з дорослими дітьми. 8. Типи поведінки бабусь.	Сем. зан.		Підготовка до сем.зан. 2 год	Згідно розкладу	
9	Тема 4. Особистісний та соціокультурний розвиток людини у старості. Завдання розвитку людини у похилому віці. Криза пізньої дорослості, її зміст та суть. Я-концепція в структурі самосвідомості літньої людини. Рівень, адек-	Лекція	1. <i>Драб Я. М.</i> Психологічні особливості соціалізації та самореалізації людей похилого віку. – Режим доступу: https://neuronews.com.ua/uploads/issues/2016/2-1/9190261173.pdf 2. <i>Коваленко О. Г.</i>	Підгот. до сем.зан. 2 год	Згідно розкладу	

		ватність та стійкість самооцінки у пізній дорослості. Умови успішного розвитку Я-концепції. Особливості темпераменту та характеру.		Програма оптимізації міжособистісного спілкування осіб похилого віку // Практична психологія та соціальна робота. – 2014. – № 7. – С. 17-28.		
10	Тема 4. Особистісний та соціокультурний розвиток у старості 1. Завдання розвитку людини у похилому віці. 2. Криза пізньої дорослості, її зміст та суть. 3. Зміни у самосвідомості літньої людини. 4. Основні завдання та складові Я-концепції у старості. 5. Особливості Я-концепції та умови її успішного розвитку в осіб похилого віку.	Сем. зан.		3. <i>Мартинюк І. А.</i> Психологічна допомога людям похилого віку, або практикум з геронтопсихології // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 1. – С. 32-38; № 2. – С. 15-17. 4. <i>Мищуха Л. П.</i> Психологічні особливості розвитку особистості в період гетерогенезу. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/zn_pfsp/2009_14_2/14-2-02-Mixykha.pdf	Підготовка до сем.зан. 1 год	Згідно розкладу
11	Тема 4. Особистісний та соціокультурний розвиток людини у старості (продовження). Проблеми соціалізації та соціально-психологічної адаптації в осіб похилого віку. Теорія дисоціалізації. Джерела дисоціалізації. Фактори соціально-психологічної адаптації у похилому віці. Типологія особистості людей похилого віку. Типи старіння: безконфліктне адаптивне (продуктивне) та конфліктне дезадаптивне (непродуктивне). Прометеївський та продуктивно-автономний шляхи старіння.	Лекція		5. <i>Мокряк А. Г.</i> Особливості соціалізації людей похилого віку в умовах інформаційного суспільства: соціально-педагогічний аспект. – Режим доступу: https://www.sportpedagogy.org.ua/html/journal/2009-03/09magssa.pdf 6. <i>Новікова Ж. М.</i> Дослідження механізмів психологічного захисту в людей літнього віку // Психологічні перспективи. Спеціальний випуск. Становлення особистості як суб'єкта життєвого шляху. – 2011. – Т.2. – С. 60-69.	Підгот. до сем.зан. 1 год Виконання практ.роб. №2. 6 год	Згідно розкладу
12	Тема 4. Особистісний та соціокультурний розвиток у старості 1. Рівень, адекватність та стійкість самооцінки. 2. Особливості темпераменту та характеру літньої людини. 3. Теорія дисоціалізації. Джерела дисоці-	Сем. зан.		7. <i>Новікова Ж. М.</i> Дослідження особливостей особистості людей похилого віку // Вісник ХНПУ	Підготовка до сем.зан. 1 год	Згідно розкладу

		<p>алізації.</p> <p>4. Фактори соціально-психологічної адаптації у похилому віці.</p> <p>5. Типологія особистості людей похилого віку.</p>	<p>імені Г. С. Сковороди. Серія психологія. – 2010. – Вип. 134. – С. 147-161.</p> <p>8. <i>Новікова Ж. М.</i> Особливості соціального становища людей похилого віку: теоретичне дослідження // Наукові студії із соціальної та політичної психології. – 2011. – Вип. 26(29). – С. 65-75.</p> <p>9. <i>Новікова Ж. М.</i> Психологічні аспекти спілкування людей похилого віку у соціальних мережах // Психологічні перспективи. Спеціальний випуск. Проблеми кіберагресії. – 2012. – Т.1. – С. 40-50.</p> <p>10. <i>Новікова Ж. М.</i> Психологічні особливості задоволеності життям та життєстійких установок осіб похилого віку // Науковий Вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки. – 2019. – Вип. 2. – С. 78-83.</p> <p>11. <i>Партико Т. Б.</i> Екзистенційна сповненість особистості у пізній дорослості // Психологічний часопис: збірник наукових праць / за ред. С.Д. Максименка. – Том 5. – № 1. – Вип. 21. – Київ: Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, 2019. – С. 150-164. – Режим доступу: http://www.apsijournal.com/index.php/psyjournal/article/download/490/309/</p> <p>12. <i>Порсева Х. О.</i> Психологічні особ-</p>		
--	--	--	---	--	--

				<p>ливості ціннісних орієнтацій осіб похилого віку: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. – К.: Інститут педагогіки і психології професійної освіти АПН України, 2005. – 240 с.</p> <p>13. Partyko T. Employment in Late Adulthood: Psychological Arguments Pro's and Con's. Journal of Education, Culture and Society. – 2016. – № 1. – P. 115-124. https://ec.europa.eu/e-pale/sites/epale/files/jecs2016_1.pdf</p> <p>14. Partyko T., Iesy M. Key personality psychic defense mechanisms in early and late adulthood // Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки. – 2017. – Вип. 1. – С. 97-104.</p>		
13	<p>Тема 5. Завершення життєвого шляху людини</p> <p>Помирання та смерть як психологічна проблема. Поняття про танатологію. Проблема страху смерті; чинники, що його зумовлюють.</p> <p>Стадії процесу пристосування до думки про смерть (Е. Кюблер-Росс). Передсмертні та посмертні переживання. Стадії передсмертних переживань (Р.Нойес). Дослідження К. Осіса та Р. Муді. Проблема “доброї смерті”. Поняття про хоспіси, історія виникнення. Евтаназія, її різновиди (активна, пасивна, автоевтаназія).</p>	Лекція	<p>1. <i>Койл Ш.</i> Смерть: чи відчуваємо ми ейфорію в останній момент життя? – Режим доступу: https://www.bbc.com/ukrainian/vert-fut-51385053</p> <p>2. <i>Кривенко С., Ланюк С.</i> Життя після смерті: наука заглядає у невідоме. – Режим доступу: https://zbruc.eu/node/11629</p> <p>3. <i>Мартинюк І. А.</i> Психологічна допомога людям похилого віку, або практикум з геронтопсихології // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 1. – С. 32-38; № 2. – С. 15-17.</p>	<p>Підготовка до сем.зан.</p> <p>1 год</p> <p>Виконання практ.роб. №3.</p> <p>6 год.</p>	Згідно розкладу	

	14	<p>Тема 5. Завершення життєвого шляху людини</p> <p>1. Помирання та смерть як психологічна проблема. Поняття про танатологію.</p> <p>2. Проблема страху смерті; чинники, що його зумовлюють.</p> <p>3. Стадії процесу пристосування до думки про смерть.</p> <p>4. Передсмертні та посмертні переживання. Стадії передсмертних переживань.</p> <p>5. Поняття про хоспіси, історія виникнення.</p> <p>6. Евтаназія, її різновиди.</p>	Сем. зан.	<p>4. <i>Мирончак К. В.</i> Дослідження страху смерті: труднощі та перспективи // Психологічні науки: проблеми і здобутки : зб. наук. статей / Київський міжнародний університет, Ін-т соціальної та політичної психології НАПН України. Серія Психологічні науки: проблеми і здобутки. Вип. 7; гол. ред. В. О. Татенко. – К.: КиМУ, 2015. – С. 161-175.</p> <p>5. <i>Ярмусь С., Ярмусь А.</i> До питання старості, хворіння і смерті. – Вінніпег: Екклезія, 1989.</p>	<p>Підгот. до сем.зан.</p> <p>2 год</p>	Згідно розкладу
		<p>Тиждень звітності по II МОДУЛЮ</p> <p>Тести (теми 3-5)</p>	Тести		<p>Підготовка до змістового модуля 2</p> <p>5 год</p>	Згідно розкладу
	15	Ліквідація заборгованостей	Тести			Згідно розкладу
	16	Підсумкове заняття	Сем.зан.		<p>Підготовка до іспиту</p> <p>16 год</p>	Згідно розкладу
Підсумковий контроль, форма	Іспит в кінці семестру тестовий					
Пререквізити	Для вивчення курсу студенти потребують базових знань з загальної психології, вікової психології, соціальної психології, психології сім'ї, психології конфлікту					
Навчальні методи та техніки, які будуть використовуватися під час викладання курсу	Презентації, лекції, семінари, практичні заняття, дискусії.					
Необхідне обладнання	Мультимедійний проектор, комп'ютер.					
Критерії оцінювання (окремо для кожного виду навчальної	<p>Оцінювання проводиться за 100-бальною шкалою. Бали нараховуються за наступним співвідношенням:</p> <ul style="list-style-type: none"> • контрольні заміри (модулі): максимальна кількість балів 20 • семінарські заняття: максимальна кількість балів 12 					

діяльності)	<ul style="list-style-type: none"> • практичні роботи: максимальна кількість балів 18 • іспит: максимальна кількість балів 50. <p>Підсумкова максимальна кількість балів 100. Жодні форми академічної недоброчесності не толеруються.</p>
Питання до ек- замену	<ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про геронтологію. Коротка історія її розвитку. Зв'язок між геронтологією й геронтопсихологією. 2. Об'єкт та предмет геронтопсихології. 3. Поняття про „пірамідальне” та „прямокутне” суспільство. 4. Соціальні установки та стереотипи стосовно людей похилого віку. 5. Поняття ейджизму та геронтофобії. 6. Основні закономірності геронтогенезу. 7. Характеристика періодів життя людей похилого віку: передстаречий, старечий, післястаречий та старезний вік. 8. Максимальна та нормальна тривалість життя людини. Середня та ймовірна тривалість життя населення. Фактори, що їх зумовлюють. 9. Патологічне, біологічне та психологічне старіння. 10. Теорії біологічного старіння. 11. Старіння слухових відчуттів. 12. Форми втрати слуху: пресбіакусис і тиннітус. 13. Втрата зору в похилому віці. Пресбіопія, катаракта, глаукома. Старечий міоз. 14. Вікові зміни смакової, нюхової, тактильної, температурної, больової, вестибулярної та вібраційної чутливості. 15. Увага, пам'ять та мовлення в похилому віці. 16. Поняття про життєву мудрість. Когнітивні властивості мудрості. 17. Модель мудрості Б. Балтеса. 18. Причини зниження швидкості інтелектуальних операцій у старшому віці. 19. Об'єктивні та суб'єктивні фактори динаміки інтелектуальних функцій у похилому віці. 20. Феномен „останнього спаду”. 21. Специфічні зміни емоційної сфери в старечому віці. 22. Фактори виникнення позитивних/негативних емоцій у старості. 23. Типи емоційного пристосування людини до старості. 24. Мотиваційні зміни на окремих періодах життя людини похилого віку. 25. Фактори розвитку мотиваційної сфери в старості. 26. Мотиваційні дефекти в похилому віці. 27. Умови розвитку Я-концепції в старості. 28. Складові Я-концепції в період старіння. Особливості самооцінки. 29. Теорія дисоціалізації. 30. Внутрішні конфлікти в період старіння. 31. Типи старіння: адаптивне та неадаптивне. 32. Страх смерті. Стадії процесу пристосування до думки про смерть. 33. Стадії передсмертних переживань. 34. Феномен посмертних переживань людини. 35. Проблема самогубств та евтаназії в старечому віці.
Опитування	<p>Анкету-оцінку з метою оцінювання якості курсу буде надано по завершенню курсу</p>